

ЕВОЛЮЦІЯ ФУНКЦІЙ ГРОШЕЙ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Гроші є одним із найдавніших економічних явищ, яке виявляє найсуттєвіший вплив на всі сфери суспільного життя. Ще стародавні римляни говорили, що «гроші рухають світом». Сутність грошей, як економічної категорії, проявляється в їх функціях, зміст яких змінюється в часі, а тому помилкою є не помічати, що сучасні гроші формують якісно новий етап їх розвитку, вони проявляють свою суть в якісно нових функціях.

К. Маркс в роботі «Капітал» уперше виділив функції грошей, зокрема такі як: мір вартості; засіб обігу; засіб платежу; засіб нагромадження; світові гроші.

Функції грошей відіграють ключову роль у розвитку виробництва, особливо в ринковій економіці. Всі п'ять функцій грошей являють собою прояв єдиної сутності грошей як загального еквівалента товарів і послуг, що знаходяться в тісному зв'язку та єдності.

Можливість обміняти гроші на будь-які товари та послуги визначає одне з найважливіших їх властивостей – ліквідність, під якою розуміють: можливість швидкого переведення активу у готівку без істотної втрати його вартості (з мінімальними витратами). Але поняття ліквідності ширше поняття загального еквівалента – воно включає також і час, необхідний для перетворення грошей в товар. Корисність грошей визначається передусім їхньою ліквідністю, але не тільки нею: вона залежить від надійності тієї форми, в якій гроші стають ліквідними лише в тому випадку, коли форма їх представлення абсолютно надійна. У свою чергу, ліквідність і надійність не визначають повністю грошей. Є ще одна важлива їх властивість – купівельна спроможність.

У міру розвитку товарного виробництва значення функцій грошей, як засобу нагромадження, зростало. Без заощаджень стало неможливо здійснювати відтворення. Прагнення до отримання найбільшого прибутку змушує підприємців не зберігати гроші, як мертвий скарб, а пускати їх в оборот.

Враховуючи мінливість сучасного життя гроші не можуть бути засобом збереження вартості, оскільки вони з часом змінюються (як правило, падає) їх купівельна спроможність, гроші знецінюються. Цей процес носить назву інфляція, тривале зростання загального рівня цін, що, відповідно, є свідченням зниження купівельної спроможності грошей.

Суспільна роль грошей в економічній системі полягає в тому, що вони є сполучною ланкою між незалежними товаровиробниками і покупцями, а також засобом обміну суспільної праці в товарному господарстві.

Товари і послуги, вироблені людьми за певний час (наприклад, за рік) мають бути перерозподілені, а процес виробництва повинен бути безперервним, тобто для нормального життя людей необхідне постійне переміщення товарів і послуг. Гроші в такому випадку виступають як засіб обігу. К. Маркс відображав процес кругообороту такою формулою:

$$\begin{array}{c}
 \text{Г} - \text{Т} \begin{array}{l} \swarrow \text{Зв} \\ \searrow \text{Рс} \end{array} \\
 \dots \text{В} - \text{Т}^{\perp} - \text{Г}^{\perp}
 \end{array}$$

де:

Г – гроші; Г[⊥] – гроші з прирощенням;

Т – товар; Т[⊥] – збільшена вартість товару;

В – виробництво;

Зв – засоби виробництва (основний оборотний капітал);

Рс – робоча сила.

Прирощення грошової маси відбувається за рахунок недоплати працівникам, як елементу виробництва, певної суми заробітної плати і присвоєння її власником у вигляді прибутку.

Основна особливість грошей полягає в тому, що товари і послуги вибувають з обороту у продавця, а гроші залучаються в наступні цикли перетворення, грошей в товар при придбанні товарів на ринку. Як засіб обігу і нагромадження гроші в сучасному житті використовують найчастіше в безготівковій формі, а як засіб утворення скарбів вони не можуть бути використані.

Функція грошей, як засобу платежу, виникла у результаті розвитку кредитних відносин. Роль грошей в грошово-кредитному регулюванні економіки промислово розвинутих країн, де воно засноване на монетаристській теорії грошей. У таких країнах щорічно встановлюють грошовий орієнтир зміни грошової маси і відповідно до нього проводять її регулювання за допомогою кредитних інструментів центрального банку. Основна мета грошово-кредитного регулювання полягає у стримуванні росту грошової маси, подолання інфляційних процесів, стимулювання зростання валового національного продукту (ВНП) [1].

Розвиток ринкових відносин, зовнішньоторговельні зв'язки, міжнародні позики викликали появу світових грошей. Поняття «світові гроші» (world money, global money) виникло в ХІХ ст., в період існування металевих грошових систем. Під цим терміном, як правило, розуміють гроші. Що циркулюють у міжнародному обороті і погашають взаємні платіжні зобов'язання країн.

К. Маркс у свій час справедливо звернув увагу на те, що функція світових грошей найбільш повно і всебічно розкриває грошові функції: «У

світовій торгівлі товари розгортають свою вартість універсально. Тому і самотійний спосіб їх вартості протистоїть їм тут в якості світових грошей. Тільки на світовому ринку гроші в повній мірі функціонують як товар, натуральна форма якого є разом з тим безпосередньо суспільна форма суспільної праці. Спосіб їх існування стає адекватним їх поняттю».[3]

Ця функція грошей набула надзвичайної за значимістю ролі у зв'язку із глобалізаційними процесами світової економіки. Гроші поступово трансформували свій вигляд, від злитків металу до електронних «невидимих» грошей. В наш час гроші перетворились на числа в банківських установах.

Гроші – це інформаційно-вимірювальна інституція. Вони виконують нову універсально функцію, яка стає найголовнішою функцією грошей. Основні функції грошей в сучасному суспільстві надзвичайно різноманітні, визначимо найголовніші з них:

- основна функція грошей – комунікативна, яка пов'язує продавця і покупця;
- гроші визначають у якості комплексного регулятора виробництва, про те, що і як виробляти, а отже і що планувати;
- гроші виконують роль регулятора споживання. Якщо є гроші – людина споживає, немає грошей – не споживає. Ця функція збереглася ще з часів, стародавніх цивілізацій – Єгипту і Шумерії;
- гроші є вимірником суспільної корисності людини. Сучасним суспільством керує заохочувальна функція грошей, коли суспільна вага окремої людини виражається в її зарплаті;
- гроші як стимулятор науково-технічного прогресу. Нині цінується високоінтелектуальна праця, яка є вагомою складовою кінцевого продукту сучасного виробництва. Саме ця функція грошей багато в чому сприяла процвітанню високорозвинених країн – США, Японія, Великобританія, Франція;
- гроші являють собою процес перерозподілення багатства на міжнародному рівні. За рахунок «твердих грошей», під якими розуміють валюту США та ЄС, розвинуті країни перерозподіляють на свою користь світові багатства, отримують надприбутки «елітам» та добробут своїм громадянам;
- військова функція грошей. В сучасних війнах гроші воюють вже самотійно за ринки та ресурси. При цьому існує зворотній вплив війни на гроші – саме під час відбуваються найважливіші перетворення в грошовій сфері. Під час Першої світової війни відмінили золотий обіг, в роки Другої світової – створили Бреттон-Вудську систему з якої і виріс сучасний світовий фінансовий порядок. Сучасні світові потрясіння викликають необхідність створення нових розрахункових систем.

Одночасно з еволюцією функцій грошей відбувається і процес еволюції форм грошей (рис.1.1).

Рис. 1.1. Еволюція форм грошей

Процес еволюції функцій грошей та їхніх форм триває й дотепер, породжуючи нові форми і якісні особливості їхнього прояву. [2]

Отже, на сучасному етапі розвитку грошового обміну вони набувають форми управління суспільством без прямого впливу людини одна на одну завдяки інформаційній природі грошей.

Список використаної літератури:

1. Деньги, кредит, банки/Под ред. Жуков Е. Ф. – М.: ЮНИТИ, 2000.
2. Экономическая теория: политэкономия /Под ред. В. Д. Базилевича. — М.: Рыбари; К.: Знання, 2009. — 870 с.
3. Энгельс Ф. Происхождение семьи, частной собственности и государства.- Маркс К.,Энгельс Ф. Соч. 2-е изд., т. 21.
4. Сучасні проблеми розвитку системи обліку в Україні: монографія / За ред. М.С.Пушкаря – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – 268 с.

Науковий керівник: д.е.н., професор Пушкарь Михайло Семенович

*Крушельницька Лілія,
студентка групи РКм – 51*

ТРАКТУВАННЯ КАТЕГОРІЇ «КАПІТАЛ» У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Головним принципом нової парадигми постіндустріального розвитку суспільства є орієнтація на інтелектуальний, творчий, креативний потенціал. Глобальне інформаційне суспільство - це перш за все суспільство розумової праці, яке ґрунтується на продукуванні і використанні нових ідей і знань у всіх сферах діяльності. Динамічні зміни, що відбуваються в суспільстві, вимагають інтерпретації категорії «капітал» у контексті формування економіки інформаційного суспільства.

Капітал, що інвестується у бізнес у вигляді внесків власників і засновників є лише засобом отримання економічних вигід у майбутньому. Ділова активність інвестованого капіталу залежатиме від індивідуальних інтелектуальних, трудових якостей співробітників і їх ролі у виробництві. Тобто, економіка інформаційного суспільства передбачає персоніфікацію капіталу і набуття